

Lieta C-752/18

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2018. gada 3. decembris

Iesniedzējtiesa:

Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2018. gada 9. novembris

Pieteicēja (izpildes prasītāja):

Deutsche Umwelthilfe eV

Atbildētāja (subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde):

Freistaat Bayern

Pamatlietas priekšmets

Grozījumi federālās zemes galvaspilsētas Minhenes gaisa kvalitātes uzlabošanas plānā; no administratīvās tiesas sprieduma izrietoša izpilde pret valsti.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija, ņemot vērā to efektīvas īstenošanas nodrošināšanu dalībvalstīs un dalībvalstu pienākumu nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību, konkrētāk, LES 4. panta 3. punkta otrās daļas un 19. panta 1. punkta otrās daļas, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta 1. punkta, Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punkta pirmā teikuma, kā arī LESD 197. panta 1. punkta interpretācija;

LESD 267. pants.

Prejudiciālie jautājumi

Vai:

- 1) Līguma par Eiropas Savienību (LES) 4. panta 3. punkta otrajā daļā noteiktā prasība, atbilstoši kurai dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Līgumiem vai no Savienības iestāžu aktiem;
- 2) tostarp Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 197. panta 1. punktā noteiktais efektīvas Savienības tiesību īstenošanas dalībvalstīs princips;
- 3) Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta 1. punktā garantētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību;
- 4) no Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (Orhūsas konvencija) 9. panta 4. punkta pirmā teikuma izrietošais līgumslēdzēju valstu pienākums nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību vides jautājumos;
- 5) LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā reglamentētais dalībvalstu pienākums nodrošināt efektīvu tiesisko aizsardzību jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības

ir jāinterpretē tādējādi, ka Vācijas tiesai ir tiesības – un konkrētajā gadījumā pat pienākums – piespriest Vācijas federālās zemes amatpersonām apcietinājumu, lai šādā veidā īstenotu šīs federālās zemes pienākumu izdarīt grozījumus ar konkrētu minimālo saturu gaisa kvalitātes uzlabošanās plānā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai (OV 2008, L 152, 1. lpp.) 23. panta izpratnē, ja šī federālā zeme ir tikusi notiesāta ar spēkā esošu spriedumu veikt grozījumus ar šo minimālo saturu, un

- pret šo federālo zemi vairākkārtēji paustie draudi par soda maksājuma piemērošanu un vairākkārtēja tās piemērošana nav devusi rezultātus,
- no draudiem par soda maksājuma piemērošanu un no tā piemērošanas arī tad, ja tiktu draudēts ar lielākām summām nekā līdz šim un tādas tiktu piemērotas, neizriet nozīmīga piekāpšanās iedarbība tāpēc, ka soda maksājumu samaksa ar spēkā esošu spriedumu notiesātajai federālajai zemei vienlaikus nenozīmē finansiālus zaudējumus, bet gan šajā ziņā notiek tikai attiecīgi noteiktās summas pārskaitīšana no vienas grāmatvedības iestādes valsts budžeta ietvaros uz citu grāmatvedības iestādi valsts budžeta ietvaros;
- ar spēkā esošu spriedumu notiesātā federālā zeme gan iepretim tiesām, gan publiski – tostarp ar savu ranga ziņā augstāko politisko ierēdņu starpniecību iepretim parlamentam – ir apņēmusies neizpildīt tiesas uzliktos pienākumus saistībā ar gaisa kvalitātes uzlabošanas plānošanu;

- lai gan principā valsts tiesībās ar mērķi izpildīt tiesas nolēmumus apcietinājuma institūts ir paredzēts, valsts Konstitucionālās tiesas judikatūrai ir pretrunā attiecīgās tiesību normas piemērošana tādā situācijā kā šī; un
- valsts tiesībās tādā situācijā kā šī nav paredzētas sankcijas, kas ir vairāk vērstas uz mērķa sasniegšanu nekā draudi piespriest soda maksājumus un to piemērošanu, taču ar mazāku ierobežojošu iedarbību nekā apcietinājums, un atsaukšanās uz šādām sankcijām arī pēc būtības nav iespējama?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

LES, 4. panta 3. punkta otrā daļa, 19. panta 1. punkta otrā daļa

Eiropas Savienības Pamattiesību harta (turpmāk tekstā – “Harta”), 47. panta 1. punkts, 52. panta 3. punkts

LESD, 197. panta 1. punkts

Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (turpmāk tekstā – “Orhūsas konvencija”), 9. panta 4. punkta pirmais teikums

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai, 23. pants

Atbilstošā judikatūra

Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk tekstā – “Tiesa”): spriedumi, 2011. gada 8. marts, C-240/09, 30. punkts, 2017. gada 20. decembris, C-664/15, 56. un 57. punkts, 2014. gada 19. novembris, C-404/13, 58. punkts, 2017. gada 15. marts, C-528/15, 37. un nākamie punkti.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk tekstā – “ECT”): spriedumi, 1997. gada 19. marts (Nr. 18357/91 – *Hornsby* pret Grieķiju, 40./41. punkts), 2001. gada 22. marts (Nr. 34044/96, 35532/97 un 44801/98, 86. punkts), 2005. gada 8. novembris (Nr. 34056/02, 164. punkts), 2013. gada 21. oktobris (Nr. 42750/09 – *del Rio Prada* pret Spāniju)

Atbilstošās valsts tiesību normas (it īpaši)

Grundgesetz [Pamatlikums] (*GG*), 2. panta 2. punkts, 19. panta 4. punkts, 20. panta 3. punkts, 104. panta 1. punkts

Verwaltungsgerichtsordnung [Administratīvā procesa likums] (*VwGO*), 167., 172. pants

Zivilprozessordnung [Civilprocesa kodekss] (ZPO), 888. panta 1. un 2. punkts

Atbilstošā valsts judikatūra (it īpaši)

Bundesverfassungsgericht [Federālās konstitucionālās tiesas] 1999. gada 9. augusta (1 BvR 2245/98) un 1970. gada 13. oktobra (1 BvR 226/70) rīkojumi

Bundesverwaltungsgericht [Federālās administratīvās tiesas] 2018. gada 27. februāra spriedumi (7 C 26.16 un 7 C 30.17) (“pārvietošanās ar dīzeļdzinējiem aizliegumi”)

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Minhenes pilsētas teritorijā vairākās vietās – dažos gadījumos ļoti būtiski – tiek pārsniegta atbilstoši Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta otrajai daļai, lasot to kopā ar XI pielikuma B nodaļu, noteiktā slāpekļa dioksīda (NO₂) robežvērtība 40 µg/m³, kas attiecas uz kalendāro gadu kā vidējo rādītāju aprēķināšanas caurmēra ilgumu. Saskaņā ar pašas *Freistaat Bayern* [Bavārijas brīvvalsts] (subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde) sniegtajām ziņām, kas attiecas tikai uz attiecīgajiem 511 ceļa kilometriem Minhenē, robežvērtība 40 µg/m³ 2015. gadā netika ievērota 123 kilometros. No tiem 16 kilometros slāpekļa dioksīda koncentrācija atbilstoši minētajai informācijai pārsniedza 60 µg/m³. Pie tiem pieder *Landshuter Allee*, kurā 2016. gadā tika izmērīta NO₂ gada vidējā koncentrācija 80 µg/m³ un 2017. gadā provizorisks NO₂ gada vidējā koncentrācija 78 µg/m³. 27 kilometros NO₂ gada vidējā koncentrācija saskaņā ar subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, publicēto informāciju bija no vairāk nekā 50 līdz 60 µg/m³; 80 ceļa kilometros slāpekļa dioksīda koncentrācija vidēji gadā atbilstoši minētajam sasniedz vērtības, kas bija no 40 µg/m³ līdz 50 µg/m³.
- 2 Izpildes prasītāja ir nevalstiska organizācija, kurai saskaņā ar Vācijas tiesībām ir tiesības celt vides apvienības prasības.
- 3 Pamatojoties uz izpildes prasītājas prasību, *Verwaltungsgericht München* [Minhenes Administratīvā tiesa] 2012. gada 9. oktobrī pasludināja pret subjektu, pret kuru ir vērsta izpilde, spriedumu, kura rezolutīvā daļa – ciktāl tam šajā gadījumā vēl ir nozīme – ir formulēta šādi: “Atbildētājam tiek noteikts pienākums grozīt Minhenē spēkā esošo gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu tādējādi, ka tajā ir ietverti nepieciešamie pasākumi, lai pēc iespējas ātrāk nodrošinātu atbilstību kalendārajā gadā vidējai NO₂ emisiju robežvērtībai 40 µg/m³ [...] Minhenes pilsētas teritorijā.”
- 4 Savu par šo spriedumu iesniegto apelācijas sūdzību subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, 2014. gada 8. aprīlī atsauc, un tāpēc 2012. gada 9. oktobra spriedums stājas spēkā.

- 5 Pamatojoties uz izpildes prasītājas lūgumu, *Verwaltungsgericht München* ar 2016. gada 21. jūnija rīkojumu draudēja subjektam, pret kuru ir vērsta izpilde, gadījumā, ja tas neizpilda tā no 2012. gada 9. oktobra sprieduma izrietošo pienākumu viena gada laikā pēc rīkojuma paziņošanas, ar soda maksājuma noteikšanu 10 000 EUR apmērā.
- 6 Pamatojoties uz subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, sūdzību, iesniedzējtiesa izteica šo tās 2017. gada 27. februāra rīkojuma rezolutīvās daļas II daļā ietvertu lēmumu šādā redakcijā:
- 7 “1. [..]
2. Atbildētājam tiek draudēts ar soda maksājumu 4000 EUR apmērā, ja tā līdz 2017. gada 31. augustam nenodrošina sabiedrības dalību sagatavošanos darbos papildu grozījumu izdarīšanai federālās zemes galvaspilsētas Minhēnes gaisa kvalitātes uzlabošanas plānā [..] tādējādi, ka tā [kompetentās iestādes] oficiālajā vēstnesī publicē *BImSchG* [Federālā emisiju ierobežošanas likuma] 47. panta 5.a punkta otrajā teikumā ietvertajām prasībām atbilstošu paziņojumu, no kura izriet, ka šādos grozījumos ir jāietver aizliegums pārvietoties ar transportlīdzekļiem ar iekšdedzes dzinēju pa uzskaitījuma veidā norādītām ielām (to posmiem) [federālās zemes galvaspilsētas Minhēnes] teritorijā, kādi ierobežojumi laika un satura ziņā – norādot šajā ziņā atbilstošo pamatojumu – saistībā ar šiem pārvietošanās aizliegumiem konkrētajā gadījumā ir plānoti un attiecībā uz kurām ielām (to posmiem) [federālās zemes galvaspilsētas Minhēnes] teritorijā, kurās saskaņā ar jaunāko atbildētājam pieejamo informāciju tiek pārsniegta 39. *Verordnung zur Durchführung des Bundes Immissionsschutzgesetzes* [Federālā emisiju ierobežošanas likuma 39. īstenošanas noteikumu] 3. panta 2. punktā noteiktā emisiju robežvērtība, ir jāpiemēro atkāpes no šāda pārvietošanās aizlieguma iekļaušanas un ar kādu pamatojumu.
3. Atbildētājam tiek draudēts ar papildu soda maksājumu 4000 EUR apmērā, ja tā līdz 2017. gada 31. decembrim nedara sabiedrībai zināmu īstenojamu stratēģiju, no kuras izriet, ka nākotnē izdarītos grozījumos federālās zemes galvaspilsētas Minhēnes gaisa kvalitātes uzlabošanas plānā tiek ietverts aizliegums pārvietoties ar transportlīdzekļiem ar iekšdedzes dzinēju pa uzskaitījuma veidā norādītām ielām (to posmiem) [federālās zemes galvaspilsētas Minhēnes] teritorijā, kādi ierobežojumi laika un satura ziņā – norādot šajā ziņā atbilstošo pamatojumu – saistībā ar šo pārvietošanās aizliegumu konkrētajā gadījumā ir plānoti un attiecībā uz kurām ielām (to posmiem) pieaicinātās personas teritorijā, kurās saskaņā ar jaunāko atbildētājam pieejamo informāciju tiek pārsniegta [minētajā] [..] 3. panta 2. punktā noteiktā emisiju robežvērtība, ir jāpiemēro atkāpes no šāda pārvietošanās aizlieguma iekļaušanas un ar kādu pamatojumu.”
- 8 Ar minēto Federālā emisiju ierobežošanas likuma 39. īstenošanas noteikumu 3. panta 2. punktu Vācijas tiesībās tiek transponēta Direktīvas 2008/50 XI pielikuma B daļā reglamentētā slāpekļa dioksīda robežvērtība 40 µg/m³.

- 9 Pamatojot savu lēmumu, iesniedzējtiesa tostarp norādīja, ka subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, neesot izpildījis pienākumu, kas izrietot no spēkā esošā 2012. gada 9. oktobra sprieduma saistībā ar pēc iespējas ātrāku atbilstības slāpekļa dioksīda gada vidējai robežvērtībai 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ nodrošināšanu. Arī sestajos Minhenes gaisa kvalitātes uzlabošanas plāna grozījumos subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, vēl pieņēma, ka atbilstības NO_2 gada vidējai robežvērtībai nodrošināšana, neveicot papildu pasākumus, mērījumu stacijā “Landshuter Allee” esot, iespējams, sagaidāma tikai “pēc” 2030. gada un mērījumu stacijā “Stachus” – tikai “sākot ar” 2025. gadu. Tāpēc, it īpaši ņemot vērā konstatēto īpaši lielo īpatsvaru, kāds robežvērtību pārsniegšanā ir transportlīdzekļu ar dīzeļdzinējiem radītajam slāpekļa dioksīdam, obligāta prasība ir satiksmes aizliegumu noteikšana attiecībā uz transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinējiem nākamajos gaisa kvalitātes uzlabošanas plāna grozījumos.
- 10 2017. gada 27. februāra rīkojums stājās spēkā ar tā paziņošanas brīdi.
- 11 Tikmēr ar diviem *Bundesverwaltungsgericht* 2018. gada februāra nolēmumiem augstākajā tiesu instancē ir noskaidrots, ka satiksmes aizliegumi attiecībā uz transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinējiem, pamatojoties uz spēkā esošajām valsts tiesībām, var tikt noteikti. *Bundesverwaltungsgericht* ir konstatējusi, ka gaisa kvalitātes uzlabošanas plānošana, paredzot tikai pasākumus, pamatojoties uz kuriem slāpekļa dioksīda robežvērtības tiks ievērotas tikai pēc 2020. gada, ir pretrunā Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrajai daļai. Turklāt šī tiesa konstatēja, ka (ierobežoti) satiksmes aizliegumi attiecībā uz (konkrētiem) transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinējiem ir jāveic, pamatojoties uz Savienības tiesību apsvērumiem, ja tie ir vienīgie piemērotie pasākumi, lai pēc iespējas ātrāk nodrošinātu atbilstību pārsniegtajam NO_2 robežvērtībām. Iesniedzējtiesa uzsver, ka *Bundesverwaltungsgericht* šajos nolēmumos ir arī paskaidrojusi, ka ceļu posmos noteiktiem pārvietošanās aizliegumiem (t.i., aizliegumiem, kuri attiecas tikai uz konkrētām ielām vai ielu posmiem) ir tikai neliela ierobežojoša iedarbība un ka tie salīdzinājumā ar zonāliem pārvietošanās ar transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinējiem aizliegumiem (t.i., tādiem, kuri attiecas uz platības ziņā lielu savstarpēji savienotu satiksmes tīklu, kuru veido vairākas galvenās un otrās nozīmes ielas) esot saudzējošāks līdzeklis.
- 12 Subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, ir izpildījis tam 2017. gada 27. februāra rīkojuma rezolutīvās daļas II.1 punktā noteikto pienākumu. Taču tā kā tas nav izpildījis savu tostarp no šī sprieduma rezolutīvās daļas II.2 punkta izrietošo pienākumu, *Verwaltungsgericht* pēc izpildes prasītāja lūguma ar 2017. gada 26. oktobra rīkojumu piemēroja soda maksājumu 4000 EUR apmērā. Subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, šo lēmumu nepārsūdzēja un noteikto soda maksājumu samaksāja.
- 13 2017. gada 21. novembrī pēc izpildes prasītāja lūguma *Verwaltungsgericht München* tika uzsākta vēl viena izpildes tiesvedība, kurā tā no jauna cenšas panākt, lai subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, izpildītu 2017. gada 27. februāra rīkojuma rezolutīvās daļas II.2. punktā noteikto pienākumu. Šajā lietā izpildes

prasītāja lūdza pēc būtības galvenokārt, lai subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, tiktu pamudināts veikt II.2. paredzētos pasākumus, proti, piemērojot apcietinājumu un to izpildot attiecībā pret *Bayerischer Staatsminister für Umwelt und Verbraucherschutz* [Bavārijas centrālās valdības ministru vides un patērētāju tiesību aizsardzības jautājumos]. Šis lūgums ar *Verwaltungsgericht München* 2018. gada 29. janvāra rīkojumu tika noraidīts.

- 14 Par to izpildes prasītāja iesniedza pārsūdzību. Šī pārsūdzība tiek izskatīta iesniedzējtiesā. Šajā tiesā izpildes prasītāja lūdz pēc būtības tostarp galvenokārt panākt, lai subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, tiktu pamudināts veikt 2017. gada 27. februāra rīkojuma rezolutīvās daļas II.2. punktā noteiktos pasākumus, piemērojot apcietinājumu un to izpildot attiecībā pret Bavārijas centrālās valdības ministru vides un patērētāju tiesību aizsardzības jautājumos.
- 15 Taču tam 2017. gada 27. februāra rīkojuma II.2. un II.3. punktā noteiktos pienākumus subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, arī pēc tam līdz šim nav izpildījis.

Subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, viedoklis

- 16 Subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, ieskatā pārvietošanās aizliegumu ietveršana gaisa kvalitātes uzlabošanas plānos ir no politiskā viedokļa nevēlama un nav samērīga. Tas ir pārlicināts, ka (arī mazāk ierobežojošie) ceļu posmos paredzētie satiksmes aizliegumi nav samērīgi un tāpēc no juridiskā viedokļa nav obligāti, jo tie, ņemot vērā piesārņojumu, ko rada apbraukšanas ceļa satiksme, nav piemēroti un, ņemot vērā vienādas iedarbības alternatīvus pasākumus, nav arī nepieciešami. Lai gan subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, uzsāks iesniedzējtiesas pieprasīto pārbaudi un nodrošinās sabiedrības dalību, šī pārbaude un sabiedrības dalība iesniedzējtiesas ieskatā tiks nodrošināta ar mērķi parādīt, ka ceļu posmos noteiktais transportlīdzekļu ar dīzeļdzinējiem pārvietošanās aizliegums nav samērīgs. Turklāt subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, norāda uz tiesībām izmantot visus tiesību aizsardzības līdzekļus un iesniegt pārsūdzības.
- 17 Taču iesniedzējtiesa minēto uzskata par novēlotu, jo nedz 2012. gada 9. oktobra spriedums, nedz 2017. gada 27. februāra rīkojums nevar tikt pārsūdzēti, jo abi nolēmumi ir stājušies spēkā. Tas, ka šie nolēmumi ir spēkā, nozīmē, ka subjektam, pret kuru ir vērsta izpilde, ir saistošas tajās paustās tiesas atziņas un tam ir tās jāņem vērā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 18 Ja izpildvara (šajā gadījumā – subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde) neņem vērā rīkojumu, kas tai ir ticis dots spēkā esošā tiesas nolēmumā, administratīvās jurisdikcijas tiesas šāda veida gadījumos saskaņā ar Vācijas Federatīvās Republikas tiesībām var tikai tai piedraudēt ar soda maksājumu, dodot termiņu neveiktās darbības veikšanai, un, ja arī draudi nedod rezultātu, noteikt soda maksājumu.

- 19 Subjektam, pret kuru ir vērsta izpilde, ir tiesības joprojām paust savu viedokli, ka ceļu posmos noteikti satiksmes aizliegumi attiecībā uz transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinējiem, kuru iekļaušanu Minhenes gaisa kvalitātes uzlabošanas plāna grozījumos iesniedzējtiesa no tās tostarp sagaida, nav samērīgi. Taču tam noteikti ir pienākums ievērot spēkā esošus nolēmumus.
- 20 Tomēr iesniedzējtiesas ieskatā tāds nav subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, nodoms. Drīzāk tas gan ārpusstiesas procedūrā, gan tiesvedībā lietai pievienotajos paziņojumos ir skaidri norādījis, ka tas nepildīs tam ar saistošu spēku tostarp minētā rīkojuma II.2. punktā noteikto pienākumu. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda uz subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, ministru prezidenta valdības paziņojumu un avīzes rakstu, kā arī subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, procesuālo rakstu šajā tiesvedībā.
- 21 Šī spēkā esošu nolēmumu neizpilde ir pretrunā ne tikai valsts tiesībām, bet arī Savienības tiesībām.

1. Tiesiskuma pārkāpums

No valsts viedokļa

- 22 Spēkā esošu tiesas nolēmumu saistošais spēks ir Pamatlikuma tiesiskuma prasības sastāvdaļa. Spēkā esošu tiesas nolēmumu saistošais spēks turklāt ir efektīvas tiesību aizsardzības tiesā pamatnosacījums. Subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, rīcība iesniedzējtiesas ieskatā ir pretrunā no GG 20. panta 3. punkta un 19. panta 4. punkta pirmā teikuma izrietošajām prasībām.

No Eiropas un it īpaši Savienības tiesību viedokļa, ņemot vērā tiesiskuma prasību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību

- 23 Tā kā tiesiskums atbilstoši LES 2. panta pirmajam teikumam ir viena no vērtībām, pamatojoties uz kurām ir dibināta Eiropas Savienība, tā kā Hartas 47. pants garantē tiesības uz “efektīvu tiesību aizsardzību” un tā kā turklāt LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, spēkā esošu spriedumu un rīkojumu neievērošanai ir arī nozīme no Savienības tiesību viedokļa. Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punkta pirmajā teikuma garantētās nevalstisko organizāciju tiesības uz pamatotu un efektīvu tiesību aizsardzību iesniedzējtiesas ieskatā ir Savienības tiesībās garantētas subjektīvas tiesības. Tāpēc Hartas 47. panta 1. punkts ir piemērojams. Ja, neņemot vērā minēto, būtu vēlēšanās uzskatīt Hartas 47. panta 1. punktu par nepiemērojamu, neievērojot spēkā esošus tiesas nolēmumus, kurus ir panākusi nevalstiska organizācija Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punkta otrās daļas otrā un trešā teikuma izpratnē, katrā ziņā tiktu pārkāptas izpildes prasītājas tieši no Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punkta pirmā teikuma izrietošās tiesības.

- 24 Iesniedzējtiesas ieskatā tās viedokli apstiprina ECT nolēmums (spriedums Nr. 18357/91 – *Hornsby* pret Grieķiju), un tā šajā nolēmumā ECT izdarītos apsvērumus, ņemot vērā Hartas 52. panta 3. punktu, uzskata par piemērojamiem Savienības tiesībās *mutatis mutandis*.

No Savienības tiesību viedokļa saistībā ar Direktīvas 2008/50 pārkāpumu, kas izpaužas tādējādi, ka netiek veikti visi pasākumi, lai nodrošinātu atbilstību direktīvā reglamentētajai robežvērtībai

- 25 Subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, rīcība ir pretrunā Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrās daļas pirmajā teikumā ietvertajai prasībai nodrošināt, ka Savienības tiesībās paredzētās robežvērtības pārsnieguma laiks ir pēc iespējas īsāks.
- 26 Subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, gaisa kvalitātes uzlabošanas plānošana nav efektīva: Direktīvā 2008/50 paredzētā robežvērtība attiecībā uz vidēji gadā lielāko pieļaujamo slāpekļa dioksīda piesārņojumu 40 µg/m³ kopš 2010. gada 1. janvāra ir saistoša. Lai gan jau iepriekš Savienības tiesībās bija ietvertas šādas prasības attiecībā uz gaisa kvalitāti, taču tās, ņemot vērā pielaides robežas, bija mazāk stingras. Pamatojoties uz vairāk nekā desmit gadus ilgstošo pakāpenisko pielaides robežu samazināšanu, subjektam, pret kuru ir vērsta izpilde, bija pietiekami ilgs laiks, lai veiktu nepieciešamās darbības šīs robežvērtības ievērošanai.
- 27 Kopš atsaucē datuma, sākot ar kuru ir spēkā šobrīd spēkā esošā robežvērtība, ir pagājuši gandrīz deviņi gadi, kopš brīža, kad 2014. gada 8. aprīlī stājās spēkā 2012. gada 9. oktobra spriedums, – vairāk nekā četri gadi un kopš brīža, kad spēkā stājās 2017. gada 27. februāra rīkojums, – daudz vairāk nekā pusotrs gads. Subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, pēc būtības pats ir atzinis, ka tā gaisa kvalitātes uzlabošanas plāns nav piemērots, lai būtiski uzlabotu situāciju saistībā ar slāpekļa dioksīda piesārņojumu intensīvi noslogotās ielās.
- 28 Efektivitātes neesamības pamatā ir veikto pasākumu nepiemērotība: no septiņām līdz šim apstiprinātajām Minhenē izstrādātajām gaisa kvalitātes uzlabošanas plāna redakcijām tikai divās redakcijās – proti, pirmajos un piektajos grozījumos – bija ietverts attiecīgi viens vienīgs pasākums, kas katrā ziņā var tikt uzskatīts par fragmentāri noderīgu palīdzību, lai samazinātu slāpekļa dioksīda piesārņojumu. Runa ir par pirmajos grozījumos ietverto smago transportlīdzekļu tranzīta satiksmes aizliegumu pilsētas teritorijā un pieļaujamā maksimālā ātruma samazināšanu *Landshuter Allee* konkrētā posmā. Pirmo reizi otrajos grozījumos pasludinātās pakāpeniskās vides zonas Minhenē ieviešanas mērķis saskaņā ar *expressis verbis* izklāstu otrajos grozījumos vismaz galvenokārt bija cieto daļiņu koncentrācijas gaisā samazināšana. Ievērojamu pienesumu NO₂ koncentrācijas samazināšanā vides zona nevarēja dot jau tāpēc vien, ka ar zināmiem nosacījumiem joprojām tajā varēja iebraukt pat transportlīdzekļi ar dīzeļdzinējiem. Subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, pats tagad norāda, ka pastāv nepieciešamība vecākus transportlīdzekļus ar dīzeļdzinējiem to lielā NO₂ izmešu apmēra dēļ aizstāt ar transportlīdzekļiem, kuru emisijas nav tik lielas.

- 29 Brīdis, kad robežvērtība tiks ievērota, nav paredzams: šajā sakarā iesniedzējtiesa vērtē Minhenes gaisa kvalitātes uzlabošanas plāna septītos grozījumus. Tajos tostarp tiek norādīts uz Vācijas autobūves nozares pārstāvju 2017. gada 2. augusta paziņojumu līdz 2018. gada beigām samazināt apmēram 5,3 miljonu vieglo automašīnu, kuras ir aprīkotas ar emisijas standarta Euro 5 vai Euro 6 dīzeļdzinējiem, NO_x emisijas (tās nav identiskas ar NO₂ emisijām), veicot izmaiņas transportlīdzekļu programmatūrā, par vidēji no 25 līdz 30 %. Taču šī paziņojuma īstenošana – arī atbilstoši subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, izklāstītajam – jau sākotnēji bija saistīta ar nosacījumu, ka, pirmkārt, šajā ziņā Vācijā kompetentā iestāde nodrošinās nepieciešamo uzlaboto tehniku un, otrkārt, ka ražotājiem transportlīdzekļi ir pieejami. Norādīts tiek arī uz trīs Vācijas autobūvju grupu solījumu radīt pašfinansētus pamudinājumus, lai paātrinātu dīzeļdzinēju transportlīdzekļu, kuru emisijas standarta klase ir zemāka par Euro 5, nomaiņu ar transportlīdzekļiem ar jaunāko izplūdes gāzu apstrādi vai ar elektrisko dzinēju.
- 30 Vēl viens septīto grozījumu stratēģijā ietverts pasākums ir “ilgtspējīgas pārvietošanās pilsētā” fonds. Šim atbalsta pasākumam atbilstoši subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, izklāstītajam ir jāsniedz iespēja “attīstīt individuālus ģenerālplānus, lai izstrādātu pasākumus ilgtspējīgai un no emisijām brīvai mobilitātei”. Iekļauts ir arī vairāku pašvaldību un pašvaldību apvienību īstenotais “Velosipēdu ātrgaitas ceļu pilotprojekts”. Šajā ziņā ir jāmin, ka šajā septīto grozījumu stratēģijā, ciktāl tajā ir minēta jau daļēji notikusi un daļēji nākotnē paredzēta valsts subsīdiju piešķiršana, subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, tā īstenošanu padara atkarīgu no budžeta iespējām. Jāpārbauda ir arī transporta pārorganizēšana no Minhenes teritorijā esošajiem dzelzceļa posmiem, pa kuriem pārvietojas dīzeļvilcieni, uz cita dzinēja veidiem.
- 31 Iesniedzējtiesa, norādot uz *Bundesverwaltungsgericht* 2018. gada februāra nolēmumiem, šajā ziņā konstatē, ka gaisa kvalitātes uzlabošanas plānošana, kurā pasākumu spēkā esamība tiek padarīta atkarīga no nosacījumiem, kurus plāna izstrādātājs (subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde) pats nevar ietekmēt un kuru izpilde arī citādā ziņā nav droša, ir pretrunā no Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrās daļas izrietošajam pienākumam veikt aktuāli vislabāk piemērotos gaisa kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai pēc iespējas ātrāk nodrošinātu atbilstību pārsniegtajām robežvērtībām.
- 32 Visiem minētajiem pasākumiem vai projektiem ir kopīgs tas, ka subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, pārkāpjot no Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta trešās daļas pirmā teikuma, lasot to kopā ar šīs direktīvas XV pielikuma A daļas 8. punkta b) apakšpunktu, izrietošo pienākumu, stratēģijā nesniedz ziņas par to, kad stratēģijas daļas ir jāīsteno. Turklāt gandrīz visur trūkst saskaņā ar Direktīvas 2008/50 XV pielikuma A daļas 8. punkta c) apakšpunktu nepieciešamā informācija par to, kad konkrētās stratēģijas daļas sāks praktiski darboties un aptuveni cik lielu slāpekļa dioksīda piesārņojuma samazināšanos subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, no tām sagaida.

- 33 To, ka subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, pats apzinās, ka viņa šķietami radītais nopietnais gaisa kvalitātes uzlabošanas plāns nav piemērots, lai Minhenē paredzamā nākotnē nodrošinātu atbilstību robežvērtībai 40 µg/m³, parāda fakts, ka septīto grozījumu stratēģijā nav norādīts, kad subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, ņemot vērā tā rīcību, rēķinās ar Savienības tiesībām atbilstošas situācijas radīšanu Minhenē.
- 34 Tāpēc nevar konstatēt efektīvu Savienības tiesību īstenošanu LESD 197. panta 1. punkta izpratnē. Nevar arī būt runas par to, ka aprakstītā rīcība atbilst LES 4. panta 3. punkta otrajā daļā reglamentētajai prasībai, atbilstoši kurai dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Savienības iestāžu aktiem (šajā gadījumā – Direktīvai 2008/50).
- 35 Iesniedzējtiesa konstatē: ņemot vērā Bavārijas centrālās valdības iesniegtā likuma par grozījumiem Bavārijas Emisiju ierobežošanas likumā projekta pamatojumu, subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, šķiet, vairs necenšas panākt atbilstību robežvērtībai 40 µg/m³, bet gan tam drīzāk ir svarīgi šo robežvērtību paaugstināt vai pieļaut no tā līdz šim neparedzētas atkāpes.
- 36 Šajā pamatojumā ir norādīts: “Slāpekļa dioksīda emisiju robežvērtību pārsniegumi intensīvas satiksmes vietās, kurās ir nelabvēlīgi apstākļi, lai kaitīgās vielas sadalītos gaisā (“ielu aizas”), būs vēl konstatējami ilgi. Tie šobrīd ir būtiska problēma, ciktāl netiek piemēroti nesamērīgi satiksmes aizliegumi.”
- 37 Ņemot vērā minēto, subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, iebilst, ka satiksmes aizliegumi (transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinēju) ir vienīgais līdzeklis, lai izbeigtu vēl “ilgi” konstatējamā slāpekļa dioksīda gada vidējās robežvērtības pārsnieguma prettiesisko stāvokli. Turklāt par jautājumu, vai šādi satiksmes aizliegumi ir samērīgi, tiesiskā valstī, kurā ir spēkā varas dalīšanas [princips], ar galīgi saistošu spēku ir jālemj tiesām.

2. Valsts aizsargāšanas pienākumu neizpilde

- 38 Iesniedzējtiesa norāda, ka cilvēka dzīvībai un veselībai, ņemot vērā pastāvīgos NO₂ robežvērtību pārsniegumus Minhenē, nepārtraukti tiek nodarīts kaitējums.
- 39 Tā kā netiek veiktas tiesību aktos reglamentētās un tiesas noteiktās darbības, lai samazinātu slāpekļa dioksīda piesārņojumu gaisā līdz saskaņā ar likumu atļautajam līmenim, nenosakāmi lielam skaitam cilvēku Minhenē joprojām nevajadzīgi ilgi ir jāpacieš to dzīves ilgumam, dzīves kvalitātei un veselībai nodarītais kaitējums, kuru šāda ekspozīcija izraisa tieši tad, ja maksimāli pieļaujamā koncentrācija daļēji tiek pārsniegta lielā apmērā un šī nelikumīgā situācija jau pastāv vairākus gadu desmitus. Vides epidemioloģijas pētījumos tika noskaidrots, ka, palielinoties NO₂ koncentrācijai gaisā, palielinās kopējā mirstība, mirstība no sirds un asinsvadu slimībām, uzņemšanas gadījumu skaits slimnīcās un ārkārtas konsultāciju, pamatojoties uz elpceļu slimībām un astmu, skaits, kā arī uzņemšanas gadījumu skaits slimnīcās, pamatojoties uz hronisku bronhītu.

Papildu pētījumi parāda, ka, palielinoties N₂ koncentrācijai par 16 µg/m³, kopējā mirstība palielinās par 17 %, kardiopulmonālā mirstība – par 50 % un kardiovaskulārā mirstība – par 55 %. Šo informāciju par riskiem dzīvībai un veselībai, kas ir saistīti ar nepieļaujami augstiem slāpekļa dioksīda rādītājiem, var pamatot arī ar Pasaules Veselības organizācijas 2013. gada ziņojumu.

- 40 Ņemot vērā paaugstinātas slāpekļa dioksīda koncentrācijas negatīvo ietekmi uz cilvēku, kurus tā skar, dzīvību un veselību, ierēdņi, kuri neveic visus nepieciešamos pasākumus, lai novērstu šo nepārtraukti konstatējamo kaitējumu, nepilda savu amata pienākumu aizsargāt un veicināt tiesiskās intereses “cilvēka dzīvība” un “cilvēka veselība”. Valsts tiesībās šis pienākums tiek secināts no GG 2. panta 2. punkta, un ECT šo valsts pienākumu veikt nepieciešamos pasākumus, lai aizsargātu to personu dzīvību, pār kurām tiek īstenota valsts vara, secina no ECPAK 2. panta 1. punkta pirmā teikuma. Iesniedzējtiesa pieņem, ka saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu Hartas 2. panta 1. punktā un 3. panta 1. punktā garantētā aizsardzība nav mazāk plaša.

3. Šīs lietas principiālā nozīme

- 41 Iesniedzējtiesas ieskatā tā ir saskatāma tās konstatētajā mērķtiecīgajā spēkā esošu tiesas nolēmumu neievērošanā no izpildvaras puses, ko tiesa uzskata par nepieņemamu.

4. Situācijas novēršana, piemērojot sankcijas: nekāda piekāpšanās, draudot ar soda maksājumu un to piemērojot

- 42 Ja izpildvara paziņo par savu apņemšanos neievērot konkrētus tiesas nolēmumus gan attiecībā pret tautas pārstāvniecību, gan pret sabiedrību tik skaidri un neatlaidīgi, kā tas ir noticis šajā gadījumā, tiesa ir pārliecināta, ka ir izslēgts, ka papildu vai lielāka soda maksājuma noteikšanas draudi vai tā piemērošana šajā rīcībā kaut ko mainīs. Tas tāpēc, ka subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, samaksājot soda maksājumu, vienlaikus necieš finansiālus zaudējumus. Drīzāk tā samaksa notiek tādējādi, ka konkrēta valsts budžeta pozīcija tiek tikai apgrūtināta ar tiesas noteikto summu un tā pati suma subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, grāmatvedības iestādē tiek iegrāmatota kā ienākumi.

5. Neiespējamā atsaukšanās uz civilprocesuālām izpildes tiesību normām konstitucionālo tiesību apsvērumu dēļ

- 43 Kā sankcija Vācijas tiesībās līdz ar soda maksājumu tostarp ir paredzēta arī apcietinājums kā alternatīva soda maksājumam vai kā patstāvīga sankcija. Zināmā apmērā civilprocesuālās izpildes tiesību normas Vācijas administratīvo izpildes tiesību jomā ir piemērojamas *mutatis mutandis*. ZPO 888. panta 1. punkta pirmajā teikumā ir paredzēts: “Ja trešā persona nevar veikt darbību un ja tas ir atkarīgs tikai no parādnieka gribas, pēc lūguma pirmās tiesu instances piekritīgajai tiesai ir jāatzīst, ka parādnieku ir jāpamudina veikt darbību, piemērojot soda maksājumu,

un gadījumā, ja tas nevar tikt iekasēts, piemērojot apcietinājumu vai piemērojot apcietinājumu.”

- 44 *Bundesverfassungsgericht* vienā no 1999. gada nolēmumiem norādīja uz prasību “interpretēt un piemērot Administratīvā procesa likuma izpildes tiesību normas tādējādi, ka privātpersonas tiesību efektīva aizsardzība tiek nodrošināta arī iepretim pārvaldei”.
- 45 Tas nozīmē: “Ja, piemēram, pamatojoties uz iepriekšējo pieredzi, viennozīmīgiem izteikumiem vai vairākiem bez rezultāta palikušiem draudiem par soda maksājumu piemērošanu, var skaidri secināt, ka iestāde, ņemot vērā ar soda maksājumu izdarīto spiedienu, nepieņemas, atbilstoši efektīvas tiesību aizsardzības prasībai ir jāveic saskaņā ar *VwGO* 167. pantu iespējamā “mutatis mutandis” civilprocesuālo tiesību normu piemērošana un jāpiemēro stingrākas sankcijas, lai mudinātu iestādi rīkoties tiesiski [...]. Tas, kuras *ZPO* 885.–896. pantā reglamentētās stingrākās sankcijas [...] kādā secībā un kādā formā nepieciešamības gadījumā var tikt piemērotas, veicot izpildi [...], ir jāvērtē administratīvajai tiesībai”.
- 46 Šajā lietā atsaukšanās var notikt tikai uz *ZPO* 888. pantu.
- 47 Taču piemērot subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, ierēdņiem apcietinājumu, par kuru lemj administratīvās tiesas, kā plašāku izpildes pasākumu šobrīd liedz tas, ka *ZPO* 888. pants neatbilst prasībām, kuras *Bundesverfassungsgericht* (vienā no 1970. gada principiālajiem lēmumiem) izvirza tiesību normām, kurās ir ietverts brīvības atņemšanas pilnvarojums. Saskaņā ar – ja vien nav spēkā pretējas Savienības tiesību prasības – iesniedzējtiesai saistošo *Bundesverfassungsgericht* sniegto Pamatlikuma interpretāciju “atbilstoši Pamatlikumam brīvības atņemšanas jomā nozīme ir īpaši tiesiskam un formālam tiesiskam regulējumam”.
- 48 Ja, pamatojoties uz *ZPO* 888. pantu, subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, ierēdņiem tiktu piespriests apcietinājums, tā gan nebūtu analoga šīs tiesību normas piemērošana, jo tā šajā nolūkā netiktu piemērota situācijai, uz kuru neattiecas tās formulējums. Taču netiktu ņemta vērā *Bundesverfassungsgericht* (1970. gada nolēmumā) izvirzītā prasība, ka likumdevēja gribai tādas tiesību normas radīšanas brīdī, kura tiek izmantota kā brīvības atņemšanas juridiskais pamats, ir jāaptver arī tas mērķis, kura sasniegšanai tā tiek piemērota tagad. Tas attiecībā uz valsts ierēdņiem saskaņā ar šīs tiesību normas pieņemšanas vēsturi tā nav.
- 49 Tā kā atbilstoši minētajam apcietinājuma piemērošana ierēdņiem nav iespējama, spēkā esošais 2017. gada 27. februāra rīkojums faktiski nebūtu īstenojams.

6. No konstitucionālajām tiesībām izrietošā šķēršļa neņemšana vērā Savienības tiesību apsvērumu dēļ?

- 50 Apstākli, ka saskaņā ar Vācijas konstitucionālajām tiesībām brīvības atņemšanu nevar piemērot tad, ja, lai gan uz šādu pasākumu attiecas likuma tiesību normas

formulējums, šai tiesību normai saskaņā ar idejām, kuras vēsturiskajam likumdevējam bija, to radot, nebija jāklūst par konkrētā ierobežojuma likumisko pamatu, tiesas varētu neņemt vērā tad, ja apcietinājuma piemērošana tādā situācijā kā šī saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām tiktu pieprasīta.

- 51 Tas tāpēc, ka valsts tiesām, ja tām savas jurisdikcijas ietvaros ir pienākums piemērot Savienības tiesību normas, saskaņā ar Tiesas judikatūru (spriedums, 2017. gada 20. decembris, C-664/15, EU:C:2017:987, 56. un 57. punkts) ir arī pienākums nodrošināt šo normu pilnīgu efektivitāti, pēc savas iniciatīvas vajadzības gadījumā nepiemērojot tām pretrunā esošas valsts tiesību normas, bez pienākuma lūgt vai sagaidīt, kad tās tiks atceltas likumdošanas ceļā, vai izmantojot kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi.
- 52 Ja dalībvalsts nav ievērojusi prasības, kuras izriet no Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta otrās daļas, vienlaikus nelūdzot piešķirt termiņa pagarinājumu atbilstoši šīs direktīvas 22. pantā paredzētajiem nosacījumiem (Eiropas Komisija Vācijas Federatīvās Republikas šajā ziņā iesniegtu lūgumu apstrīdēja tās 2013. gada 20. februāra lēmuma – C(2013) 900 *final* – 1. panta 3. punktā saistībā ar Minhenes aglomerāciju attiecībā uz NO₂ gada robežvērtību 40 µg/m³), saskaņā ar Tiesas 2014. gada 19. novembra spriedumu (C-404/13, EU:C:2014:2382, 58. punkts) dalībvalsts tiesām “pret valsts iestādi ir jāvērs visi nepieciešamie pasākumi, piemēram, izpildrīkojums, lai šī iestāde izstrādātu ar šo direktīvu prasīto plānu atbilstoši tajā paredzētajiem nosacījumiem.”
- 53 Tomēr ar šo spriedumu netika noskaidrots jautājums, vai izpildvaras ierēdņiem piemērojams apcietinājuma izpildrīkojums ir uzskatāms par vienu no pieprasītajiem pasākumiem, ja valsts tiesībās šajā ziņā gan tiek sniegts atbilstoši to formulējumam pietiekams juridiskais pamats (šajā gadījumā – ZPO 888. pants), taču šī tiesību norma nedz iepriekš bija, nedz tagad ir paredzēta, lai piešķirtu tiesām pilnvarojumu piemērot apcietinājumu ierēdņiem. Šo jautājumu ir jāuzskata par noskaidrojamu vēl jo vairāk tāpēc, ka arī Hartas 6. pants – tāpat kā GG 2. panta 2. punkta otrais teikums – piešķir privātpersonai tiesības uz brīvību; šo tiesību ierobežojumam saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punkta pirmo teikumu – tāpat ne savādāk kā saskaņā ar GG 2. panta 2. punkta trešo teikumu un 104. panta 1. punkta pirmo teikumu – ir jābūt noteiktam tiesību aktos.
- 54 Prasības, kurām ir jāatbilst likumam, kurā ir ietverts pilnvarojums brīvības atņemšanai, lai izturētu atbilstības Hartas 52. panta 1. punktam pārbaudi, Tiesa ir konkretizējusi 2017. gada 15. marta spriedumā (C-528/15, EU:C:2017:213, 37. un nākamie punkti), atsaucoties uz ECT 2013. gada 21. oktobra spriedumu (Nr. 42750/09 – *del Rio Prada* pret Spāniju).
- 55 Iesniedzējtiesas ieskatā nav skaidrs, vai apcietinājuma piemērošana izpildvaras ierēdņiem, kas balstīta uz ZPO 888. pantu un kuras mērķis ir spēkā esošu tiesas nolēmumu īstenošana, atbilstu it īpaši prasībai par brīvības atņemšanas pasākuma “paredzamību”. Taču iesniedzējtiesas ieskatā apstākli, ka ierēdņiem, kuriem var tikt piemērots apcietinājums, līdz šim nebija jāērēķinās ar šādu pasākumu, varētu

neņemt vērā tāpēc, ka ar apcietinājumu tiek draudēts tikai pēc tam, kad apcietināmajam ierēdnim iepriekš ir ticis draudēts ar šo sankciju un viņš arī ar draudiem saistītā saprātīgā termiņā joprojām nav izpildījis pienākumus, kas izriet no izpildāmajiem nolēmumiem.

7. Iespējami izpildrīkojuma par apcietinājumu adresāti

- 56 Tādi var būt juridiskas personas, tātad arī subjekts, pret kuru ir vērsta izpilde, vai tā iestādes. Ja šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu rezultātā izrādītos, ka šajā gadījumā apcietinājuma piemērošana ir pieļaujama, izdarāmajos apsvērumos par izvēli būs norādīti katrā ziņā iestādes, kuras kompetencē ietilpst Bavārijas Emisiju ierobežošanas likuma īstenošana (turpmāk tekstā – “kompetentā iestāde”) un kurai ir jāizstrādā attiecīgais gaisa kvalitātes plāns, ierēdņi.
- 57 Taču ir jāņem vērā, ka atteikšanās Minhenes gaisa kvalitātes uzlabošanas plānā iekļaut satiksmes aizliegumu attiecībā uz transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinējiem ir Bavārijas centrālās valdības politiskās gribas izpausme un kompetentā iestāde ir pakļauta funkcionāli attiecīgi augstāka ranga ministrijas – šajā gadījumā Bavārijas centrālās valdības Ministrijas vides un patērētāju tiesību aizsardzības jautājumos – rīkojumiem.
- 58 Ministrijas tiesības dot rīkojumus un rīkojumu saistošais spēks attiecībā uz kompetento iestādi nozīmē, ka Bavārijas centrālās valdības Ministrijas vides un patērētāju tiesību aizsardzības jautājumos ierēdņi – it īpaši attiecīgais ministrs vides un patērētāju tiesību aizsardzības jautājumos – iespējams arī ietilpst to personu lokā, kas var tikt uzskatīti par atbildīgiem izpildes ceļā novēršamajos pārkāpumos.
- 59 Galu galā par atbildīgu varētu uzskatīt arī Bavārijas ministru prezidentu. Tas tā būtu gadījumā, ja subjekta, pret kuru ir vērsta izpilde, atteikšanās iekļaut Minhenes gaisa kvalitātes plānā satiksmes aizliegumu attiecībā uz transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinēju, būtu šī ierēdņa norādījumu došanas kompetences izpausme.

8. Samērīguma principa ievērošana

- 60 Nosakot apcietinājumu ar mērķi mudināt subjektu, pret kuru ir vērsta izpilde, atbilstoši spēkā esošiem tiesas nolēmumiem plānot gaisa kvalitātes uzlabošanu atbilstoši Savienības tiesībām, samērīguma prasība netiktu pārkāpta.
- 61 Ņemot vērā būtisko nozīmi, kas ir gan tādām tiesiskajām interesēm kā “cilvēka dzīvība” un “cilvēka veselība”, gan vēlmei aizsargāt tiesiskumu un tiesību aizsardzības tiesā pret valsts varu efektivitāti, laika ziņā ierobežota iejaukšanās ierēdņu, kuri pārstāv Bavārijas centrālo valdību, pārvietošanās brīvībā, nevar tikt uzskatīta par nesamērīgu. Tas pats ir spēkā, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt prasības piemērot Savienības tiesības un katras dalībvalsts pienākuma īstent

Eiropas Savienības direktīvu ar visiem piemērotajiem pasākumiem (skat. LES 4. panta 3. punkta otro daļu) izpildi arī Bavārijā.

9. Lūgums izskatīt lietu prioritāri

- 62 Lai gan pretēji izpildes prasītāja lūgumam iesniedzējtiesa neņem vērā lūgumu izskatīt lietu paātrinātā tiesvedībā saskaņā ar Reglamenta 105. panta 1. punktu, tā lūdz šo lietu izskatīt prioritāri atbilstoši Reglamenta 53. panta 3. punktam. Iesniedzējtiesas ieskatā šāda rīcība atspoguļotu ar priekšrocībām saistītu līdzsvaru starp neapstrīdamo arī vispārējās interesēs esošo prasību izskatīt lietu paātrināti un prasību sīki analizēt faktisko un tiesisko situāciju.

DARBBA VERSIJA